

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun Özerkliğine Dair Yeni Düzenlemeler ve Yeni Tartışmalar

Yrd. Doç. Dr. Suat SUNGUR

istanbul aydın üniversitesi, iletişim fakültesi
ssungur_100@yahoo.com

Özet

Türkiye Radyo Televizyon (TRT) Kurumu'nun tarihi incelendiğinde 1961 Anayasası'nın getirmiş olduğu özgürlükçü akımların etkisiyle 'özerk' olarak ihdas edilen bir kurumun kısa bir süre içerisinde bu özelliğinin tırpanlanarak, 'özerklik' yerine 'tarafsızlık' ilkesinin ikame edilmiş olduğu görülür. 1982 Anayasası'nın 133. maddesinin 1993 yılında değiştirilmesi ile birlikte TRT Kurumu'nun 'özerkliği'ne anayasal zeminde tekrar yer verilir ancak yasal mevzuatın Anayasa'ya uyumlu hale gelmesi için Türkiye Radyo Televizyon Kanunu olarak bilinen 2954 sayılı Kanun'da yıllarca hiçbir değişiklik yapılmaz. 11.06.2008 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen 5767 sayılı Kanun, 2954 sayılı Kanun'un 1. maddesinde değişiklik yapmış ve TRT'nin özerkliğini yasal mevzuat içinde de zikretmiştir ancak yapılan bu düzenlemenin TRT'nin fiilen 'özerk' olması konusunda yetersiz olduğu aşikârdır. Bu çalışmada bir hukuk devletinde anayasaya uygunluk ilkesinin, idari işlem ve eylemler için 'olmazsa olmaz' nitelikler arasında yer alması nedeniyle Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı (m. 11) ilkesi çerçevesinde TRT Kurumu'nun fiili özerkliği konusunda Anayasa'ya aykırı bir durumda ısrarcı olmamak adına Anayasa ile çelişen kanunların değiştirilmesi ya da iptal edilmesinin hukuken zaruri olduğu vurgulanmaktadır. Çalışma, 'Anayasa'nın 133. maddesinde TRT Kurumu'nun özerk olduğu açıkça ifade edilmesine rağmen bu özerkliği fiilen sağlama konusunda atılmayan her adım aslında Anayasa'nın ihlali meselesi olarak görülmeli ve söz konusu bu durum yargısal denetime intikal ettirilmeli' düşüncesi ile son bulmaktadır.

anahtar kelimeler: TRT, özerklik, anayasa, yargı

Résumé

Les nouvelles réglementations et les discussions sur l'autonomie de l'Institution de la Radio Télévision en Turquie

À examiner l'histoire de l'Institution de la Radio Télévision de la Turquie (TRT), nous constatons qu'ayant été créée plutôt sous le caractère 'd'autonomie' et ceci, grâce aux réflexions libérales apportées par la Constitution de 1961, cette innovation avait cédé place plutôt à un caractère d'impartialité avec un faucardage et en un rien de temps. Puis avec la modification constitutionnelle de 1993 de l'Art. 133 et cette fois de la Constitution de 1982, l'institution TRT a regagné l'autonomie renforcée par la loi constitutionnelle. Néanmoins la loi No. 2954 connue en tant que la Loi de la Radio Télévision de la Turquie n'a pas été reformée durant des années pour que la législation soit concordante avec la Constitution de 1982. La loi No. 5767 ayant été promulguée à la Grande Assemblée Nationale de la Turquie à la date du 11.06.2008, a modifié l'Art. 1er de la loi No. 2954 et ainsi l'autonomie de la TRT a finalement été mentionnée dans la législation. Cependant cette modification n'a pas été manifestement satisfaisante pour que la TRT soit réellement considérée comme autonome. Puisque dans un état de droit le principe de conformité à la Constitution est un atout pour les opérations et actions administratives et restant dans le cadre de principe que la loi constitutionnelle est prédominante et astreignante (article 11) et pour ne pas se trouver en situation contradictoire en ce qui concerne l'autonomie réelle de l'institution de la TRT, cette étude nous souligne qu'il faut nécessairement faire des rectifications dans les lois incompatibles avec la Constitution, sinon les abroger carrément. En conclusion, on doit souligner que, suivant l'Art. 133 de la Constitution, une réelle autonomie de l'institution de la TRT devant être assurée, chaque démarche législative non entamée est en fait une pure violation de la Constitution qui doit être traitée devant la Cour Suprême.

Mots-cles : TRT, l'autonomie, la loi constitutionnelle, le pouvoir judiciaire

Abstract

New Regulations and Discussions Concerning the Autonomy of Turkish Radio Television Association

When we analyse the history of the Turkish Radio Television Association (TRT), we see that this association was established as an autonomus entity based on the idea that was gaining ground in the 1961 Constitution. However, in a short time this autonomous characteristic was removed and replaced by a detachment principle. After the 1982 Constitution's 133rd provision was changed, TRT's autonomous characteristic was reinstated on a constitutional basis. No additional change had been made on other lawful legislation such as Law No 2954 for many years. On June 11th, 2008 the Turkish Parliament accepted Law No 5767 and changed Law No 2594's first provision citing the autonomy of TRT in the legislation. However, it is clear that this change is not enough to make TRT autonomous. This paper will emphasize that in a state governed by the rule of law, the validity of a statute is sine qua non for administrative processing and actions. The paper will also underline that laws paradoxical to the principle of rule in the 1982 Constitution and which therefore go against the autonomy of TRT must be changed. Otherwise, this situation can be described as a violation of the Constitution and must be sent to the Constitutional Court for judgement.

keywords: *TRT, autonomy, constitution, estimation*

Giriş

Bu çalışmanın amacı özerklik kelimesinin terminolojik anlamından yola çıkarak 'özerklik kavramı ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)', 'kamu televizyonunun özerkliği', 'kamu hizmeti yayıncılığının günümüzde aldığı biçim', 'bir yandan tarihsel ve kültürel işlevi, öte yandan kurumsal ve hukukî statüsü ve kimliği bakımından TRT'nin özerkliği' konuları üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışmanın en özgün yanı ise "11.06.2008 tarihinde TBMM'de kabul edilen ve 26 Haziran 2008 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5767 sayılı 'Türkiye Radyo Televizyon Kanunu ile Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' başlığını taşıyan kanun, TRT'nin özerkliğini sağlama konusunda yeterli midir?" sorusuna yanıt aramasıdır. Çalışmanın yöntemi belgesel kaynak taramasıdır.

Bugüne kadar TRT Kurumu'nun özerkliği konusuna vurgu yapan çalışmalarda genel olarak TRT'nin özerk olmadığını ifade eden çalışmalar ortaya konmuştur (Cankaya, 1997, 2003; Aziz, 1999, 2006, 2007). Bu görüşlerden farklı bir şekilde TRT Kurumu'nun en azından anayasal bazda özerk olmadığını öne sürmeyi 'saçmalık olarak niteleyen' çalışmalar da mevcuttur (Hafizoğulları ve Tarakçıoğlu, 2008). Bu çalışmanın bugüne kadar ortaya konmuş olan benzer çalışmalardan ayrılan yönü, TRT Kurumu'nun hukuksal dayanağını oluşturan 2954 sayılı yasada değişiklik yapan 5767 sayılı Kanun'da 'özerklik' kelimesinin terminolojik anlamına uygun düzenlemeler yapılmamış olması, anayasal zeminde özerk olarak ifade edilmenin fiili anlamda özerklik anlamına gelmemesi, konuyla ilgili kökten değişiklikler yapan kapsamlı bir mevzuat değişikliğinin yapılması yönünde siyasi bir iradenin varlığının gözlemlenemeyişi nedeniyle söz konusu durumun Anayasa'nın 133. maddesinin ihlali olarak görülmesi ve bu durumun artık daha fazla geciktirilmeden yargısal denetime tabi tutulması gerektiğini öne sürmesidir.

Yayıncılık faaliyetlerinin Türkiye'deki geçmişine baktığımızda bu durumun hiçbir zaman öncelikli bir düzenleme konusu olmadığı, radyo ve televizyon gibi yayınsal iletişim araçlarının hükümetlerin icraat duyurma ve kamuyu 'güdüp-yönlendirme' araçları olarak görüldüğü (Kejanlıoğlu, 2004: 201) öne sürülebilir. Oysa yayınsal iletişim araçları arasında oldukça önemli yere sahip olan bu araçların 'özerk' olarak ihdas edilmelerinin ardında yatan temel neden başta düşüncüyü açıklama özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü olmak üzere bütün özgürlüklerin gerçekte tam olarak var olabilmeleri için gerekli güvenciyi sağlaması olduğu söylenebilir. Radyo ve televizyonun toplumu oluşturan bireylerin hiçbir kısıtlama ya da engel ile karşılaşmaksızın haber alma, kanaat edinme, kamuoyunun 'serbestçe' oluşmasına katkıda bulunma ve herkesin sesini özgürce duyurabileceği araçlar olması nedeniyle temel hak ve özgürlüklerin tesis edilmesi, korunması ve geliştirilmesinde söz konusu bu araçların özellikle siyasi erke karşı 'özerk' olarak oluşturulmaları demokratik bir yaşamın varlığı için hayati önem taşımaktadır.

Önceleri radyo ve daha sonra televizyon yayınlarının öneminin ve izler kitleleri üzerindeki etkilerinin siyasiler tarafından çok kısa sürede anlaşılması bu araçlar üzerinde denetim kurma, kendi emrinde görme ve bu araçları çıkarları doğrultusunda yönlendirme gibi eğilimlere meyletmelerine neden olduğu söylenebilir. Aziz'e göre bu durum "her siyasal iktidar döneminde, miras gibi kabul görmüş ve uygulanmıştır. TRT'ye olan yoğun ilgi, öncelikle TRT genel müdürlerinin değiştirilmesi, bunun olanaksız olması durumunda ise TRT'nin yasasını değiştirme şeklinde olmuştur. TRT'nin üst yönetimi siyasal iktidarlara baş eğer, onların isteklerini kabul eden bir durumda ise bunun her ikisine de gerek olmadan kendi siyasal çıkarlarını koruyan bir TRT'yi tercih etmişlerdir. Burada ilginç olan husus, muhalefette iken TRT'yi siyasal iktidar yanlısı tutumdan yakınan siyasal partiler, bir süre sonra kendileri iktidara geldiklerinde önceleri kendilerinin yakındıkları bu durumu aynen uygulamaktan çekinmemişlerdir. Başka bir deyişle tüm siyasal partiler iktidara geldiklerinde TRT'ye karşı olan tutum ve davranışlarında aynı oyunu sergilemişlerdir. TRT'nin bir devlet kurumu olduğu dolayısıyla tarafsız olması gerektiği, hükümetlerin emrinde bir kurum olmadığı gerçeğini anlamamışlar ya da anlamamak istememişlerdir. Çok daha açık bir ifade ile iktidarda olan siyasal partiler, TRT'nin kendi partilerinin hizmetinde olması gerekir anlayışı ile hareket etmektedirler" (1999: 152–153).

Bu bağlamda 27 Mayıs ihtilalinin Türkiye'de siyasal tarihinde önemli bir dönüm noktası, yeni siyasal açılımlarının da başlangıcı olarak görülebilir. Söz konusu dönem içinde ülkenin ekonomik koşullarının gün geçtikçe ağırlaşması bir yana siyasal erke sahip elitlerin üniversite özerkliğine saldırması, basına karşı antidemokratik yasalar çıkarması, muhalefetin mal varlığına el koyması, zaten ağır olan ceza yasasını daha da ağırlaştırması bu elitlerin seçimle iş başına gelirken kamuoyuna vaat ettikleri Türkiye'yi daha özgür ve demokratik bir ülke haline getirme vaatlerinden vazgeçtiğini göstermiştir (Ahmad, 2002: 136). Zira Demokrat Parti'nin iktidara tek başına talip olurken öne çıkış noktalarından birisi, tek parti iktidarı döneminde fiili olarak kullanılmayan temel hak ve hürriyetlerin devlet güvencesi altına almak ve ülkenin demokratik Batılı devletler gibi yüksek yaşam standartlarına kavuşturmasıdır.

Özgen, "27 Mayıs ihtilalinin Türkiye'de demokratik özgürlüklerin etkin biçimde kullanılması ve bunların yasal koruma altına alınması açısından önemli atılım ve değişikliklere yol açmış olduğunu" (2004: 50–51) söyler. Gerçekten de 1961 Anayasası yalnızca özgürlükleri güvence altına almakla kalmaz, aynı zamanda düşünceleri açıklama özgürlüğünün yanı sıra onun devamı olan basın hürriyeti ve radyo televizyon yayınlarına ilişkin düzenlemelerle de güvence kurumları oluşturur¹. Örneğin 1961 Anayasası'nın 121. maddesi radyo televizyon yayıncılığı faaliyetlerinin geçmişteki dönemlerin aksine amacına uygun bir şekilde yerine getirilebilmesi için 1961 Anayasası'nın 121. maddesi radyo ve

¹ Nitekim Türkiye'de radyo-televizyon yayınlarının Anayasal düzeyde ilk düzenlenmesi bir kurumsallaşma belgesi olan 1961 Anayasası ile başlar (İlal, 2000: 1).

televizyonun örgütlenmesi açısından “Radyo ve televizyon istasyonlarının idaresi, özerk kamu tüzel kişiliği halinde, kanunla düzenlenir. Her türlü radyo ve televizyon yayımları, tarafsızlık esaslarına göre yapılır. Radyo ve televizyon idaresi, kültür ve eğitime yardımcı görevinin gerektirdiği yetkilere sahip kılınır. Devlet tarafından kurulan veya devletten mali yardım alan haber ajanslarının tarafsızlığı esastır” hükmünü getirir. Daha sonra TRT’nin kurulmasını sağlayan bu madde mercek altına alınarak incelendiğinde o güne kadar hükümetlerin ve siyasal erklerin elinde ‘oyuncak’ olan radyo yayınlarının, bu madde ile birlikte ‘özerklik’ gibi bir zırha büründürülerek anayasal bir güvence altına alındığı görülür. Bir başka deyişle 1961 Anayasası’nın kabul edilmesi demokratik özgürlükler içinde önemli bir yere sahip olan düşünceleri açıklama özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğünü yasalar çerçevesinde güvence altına alma ve kamuoyunun özgürce ve kendiliğinden oluşmasına katkıda bulunması açısından TRT’nin tarihindeki en demokratik dönemini geçirmesine neden olan önemli bir kilometre taşı olarak görülebilir².

Özerklik Kavramı ve TRT

Chambers Etimoloji Sözlüğü’ne göre özerk kelimesi köken olarak Yunanca ‘ben’ anlamına gelen ‘autos’ kelimesi ile ‘yasa’ anlamına gelen ‘nomos’ kelimelerinin birleşmesinden (autonomos) oluşmaktadır. İngilizce’de ise en erken 1623 yılına ait kaynaklarda görülen ‘autonomy’ kelimesinin Fransızca ‘autonomie’ kelimesinden ödünç alındığını ve kelimenin ‘bağımsızlık, kendi kendini yönetme’ anlamına geldiği görülmektedir (2004: 66–67). Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde ise ‘özerk’ kelimesi; ‘ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme yetkisi olan (kuruluş, devlet vb.), muhtar, otonom’ olarak ifade edilmektedir (www.tdk.gov.tr). Bu bağlamda bir kurumun özerk sayılabilmesi için kurumsal yapılanmada ve karar vermede bağımsız hareket edebilme yeteneğinin bulunması gerektiği önkoşul olarak ileri sürülebilir. Kanun ile kurulmuş bulunan ve tüzel kişiliğe haiz olan ‘özerk’ kurumlar yasa ile belirlenmiş faaliyet alanları içinde kendi başına karar alabilme, düzenleme yapma, örgütsel iç yapılanma, personel alımı, bütçe yapımı ve harcamaya ilişkin konularda kendilerinin karar vermeleri nedeniyle özerk olarak ifade edilirler. Özerk kurumların bağımsızlığından asıl anlaşılması gereken ise yukarıda sayılan özellik ve yetkilerle oluşturulmuş olan bir kurumun idari, mali ve içeriksel olarak çalışanlarının her türlü siyasi baskı, tehdit ve tesirden uzak olarak çalışmalarını yerine getirebilme güvencesine sahip olmalarıdır (Bahran, 2002). Bu bağlamda özerk kurumların görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için özellikle

2 Gerçi 1964–1971 döneminde TRT Kurumu’nun, yasal olarak tanınan özerkliğine karşın, uygulamada siyasal iktidarın çeşitli biçimlerdeki baskılarına maruz kaldığı da bu bağlamda zikredilebilir. Bunlar arasında, TRT’nin diğer kurumlarla doğrudan yazışma yapamaması, hesap işlemlerinin yasa dışı yollarla incelenmesi, Maliye Bakanlığı’nın radyo ruhsat gelirlerine el koymaya yeltenmesi, devlet bütçesinden ödeneklerin verilmemesi ya da geç verilmesi, kadro atamalarının geciktirilmesi sayılabilir. Daha detaylı bilgi için bkz: Kejanlıoğlu, 2004: 175.

finansal konularda yeterli ve düzenli kaynağa sahip olmaları, bu kurumların özerkliklerini tesis etme ve yaşatmaları için oldukça önemlidir. Bütçeleme ve finansal konularda gerekli özerkliğe sahip olmayan bir kurumun diğer konularda da özerk olması beklenmemelidir.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere bir kurumun özerkliği ile ifade edilmeye çalışılan şey, kurumun hem organları hem de faaliyetleri üzerinde siyasi iktidarın ve diğer idari mercilerin bir denetiminin olmaması, başka organların onlara emir, talimat ve telkin verememesi anlamına geldiği görülür. Ancak bu anlamıyla 'özerklik' hiç kimsenin ve hiçbir makamın denetimine tabi olmadan 'kendi başına buyruk' olma şeklinde değil, modern ve özel bir özerklik olarak algılamak gerekir (Yılmaz, 2008). Söz konusu kurumların bu konuları görevlerini ve yetkilerini yanlış veya kötüye kullanarak keyfi işlem ve eylem yapmalarına imkan vermediğini de peşinen söylemek gerekir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi durumunda hukuka aykırı işlem ve eylemlerin yargı denetimi kapsamında bulunması kamunun sahip olduğu özgürlüklerin güvencesi olarak görülmektedir (Coşkun, 1998: 192).

Özerklik konusunu esas itibarıyla iki ana kategoride ele almak gerekir. Birinci kategoride bu kurumların idari ve mali anlamda yetkileri, ikinci kategoride ise değişik kurum ve kişilerle ilişkilerindeki özerklik ile bunun kapsam, içerik ve sınırları esas alınarak yapılabilir. Günümüzde özerk kurum kurmanın en önemli gerekçelerinden birisi 'uzmanlığı olan bir kurum kurmak' ile 'hesap verilebilirliği olan bir kurum yaratmak' olarak ifade edilebilir. Uzmanlığı olan bir kurum yaratmanın nedeni hızla değişen ve teknik olarak karmaşıklaşan alanlarda kamunun tepkisel duyarlılığını ve etkinliğini arttırmaktır. Hesap verilebilirlik ise iki ana unsura dayanır: birinci temel unsur özerk kurumun olabildiğince şeffaflaşmasıdır. İkinci unsur ise özerk kurumun her kesimden gelen eleştiriye açık olması ve bunu içine sindirmesidir (Karacan, 2002).

Yayıncılık alanında 'özerklik' kavramının ilk defa 1961 Anayasası'nın 121. maddesinde yer alması ile birlikte radyo ve televizyon yayınlarının merkezi idare sistemi dışında bağımsız bir yönetim elinde, 'hizmet yerinden yönetim' anlayışı içinde, siyasal iktidarların etkisinden uzak, kişinin serbestçe haber almasına, düşüncelerini açıklamasına olanak tanıyacak bir uygulamaya gidileceğinin işaretlerini vermesi bakımından dikkat çekicidir (Ayiter, 2008). Nitekim daha sonra 1961 Anayasası'nın 121. maddesine istinaden kabul edilen 24 Aralık 1963 tarihli ve 359 sayılı 'Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Kanunu'nun 1. maddesi Anayasanın bu hükmüne uygun biçimde kısa adı TRT olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu adıyla tüzel kişiliğe sahip 'özerk' bir kamu iktisadi teşebbüsünün kurulduğunu ilan eder. Böylece radyo televizyon yayınları alanında programların yapımında, yönetimde, ekonomik alanda siyasal iktidara bağımlı olmama ifade eden özerklik tesis edilir (İçel ve Ünver, 2005: 354).

Yayıncılık alanında özerklik kavramı ile kastedilen radyo ve televizyonun program yapımında, yönetiminde ve ekonomik alanda siyasi iktidara bağımlı olmamasıdır ancak bu kavram herkesin, radyo ve televizyondan herhangi bir sınırlama olmaksızın yararlanacağı ya da her program yapımıcısının kendi kişisel ölçülerine göre program yapabileceği anlamına gelmez. Radyo ve televizyon yayıncılığında özerklik sınırları belirlenmiş bir sorumluluk altında, radyo televizyon dışında kalan her türlü çıkar gruplarına belli açık ya da kapalı ve dolaylı bir bağlılık olmaksızın; her türlü düşünceye, karşıtlarıyla yer vermek, yalnızca belli bir grubun yararına ya da çıkarına değil, halkın tümüne hizmet etmek, siyasi sorunlarda tarafsız olmak koşuluyla, radyo ve televizyonun bir kurum olarak siyasi iktidarın emir ve hiyerarşisi dışında kalması anlamına gelir (Cankaya, 1997: 24). Nitekim başta düşünceyi açıklama özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü olmak üzere bütün özgürlüklerin gerçekte tam olarak var olabilmeleri için yığınsal iletim araçlarının siyasi erkin baskı ve tesirinden uzak bir yapılanma içinde olması elzemdir. Dolayısı ile bu bağlamda 'basın ve yayın özgürlüğü'nün diğer özgürlüklerin de teminatı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. O halde "temel hak ve özgürlükleri kabul eden her yönetim sistemi içinde radyo ve televizyon yayınlarının siyasi erke karşı 'özerk' olması demokratik sistemin ve diğer tüm özgürlüklerin mutlak şartıdır" denilebilir. Yine bu bağlamda temel özgürlüklerin herhangi bir müdahale ile karşılaşmaksızın özgürce kullanılabilmesini sağlaması açısından 27 Mayıs öncesi dönemde olduğu gibi bu yığınsal iletim araçlarının sahip olduğu gücü eline geçiren siyasi erkin bu gücü kendi çıkarları için kullanış tarzının demokratik düzen, temel hak ve özgürlükler için zararlı olduğu düşüncesi ve 27 Mayıs ihtilali ile tasfiye edilen dönemde cereyan etmiş olayların benzerlerinin bir daha yaşanmaması arzusu da radyo televizyon kurumunun Anayasa içinde 'özerk' olarak tarif edilmesinin bir başka nedeni olarak öne sürülebilir (Ayiter, 2008). Gerçekten 1960 yılından önceki dönemde 'radyonun partizan tutumu ve partizan bir yayın aracı haline getirilmesi'³, Türkiye'de uzun yıllar ciddi bir huzursuzluk konusu olmuş ve bu nedenle radyonun özerkliği ve tarafsızlığı Anayasa'nın güvencesi altına alınmak istenmiştir (İçel ve Ünver, 2005: 353).

Kamu Hizmeti Yayıncılığı Kavramı ve TRT

Gitlin'e göre 'ulusların şekillenmesi' medya aracılığı ile gerçekleşen genel bir kültürel yığınlaşma sürecinin bir parçasıdır (Aktaran: Mutlu, 2001: 26). Bir

3 "1950-1960 döneminde iktidar olan Demokrat Parti, muhalefette iken verdiği bütün sözlere karşın, demokratikleşmeyi geliştireceğine geriletirken, o dönemin en etkili kamu iletişim aracı olan devlet radyosunu da kendi siyasal çıkarlarının borazanı haline getirmişti. İktidarının son demlerinde, halkı etkileyebilmek için "Vatan Cephesi" adıyla, Demokrat Parti örgütünün dışında "sözde" bir "geniş cephe" oluşturmuştu. Ankara ve İstanbul radyoları, ortak yayın yaptıkları saat 19 haberlerinde, "Vatan Cephesine" geçenlerin isimlerini okurdu." Emre Kongar, "TRT Genel Müdürlüğü ve F Klavye", http://www.kongar.org/medyanotu/264_TRT_Genel_Muduru_ve_F_Klavye.php, 15.05.2008; Demokrat Parti'nin Vatan Cephesi listeleriyle doruğa çıkan 'partizan radyo' dönemi daha sonra Anayasa'yı ihlal davası çerçevesinde yargılama konusu olmuş ve sorumlular mahkûm edilmişti. Daha detaylı bilgi için bkz: Haluk Şahin, "TRT'nin Fethi Yakındır, Yakın!", <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=222410& tarih=27/05/2007>.

başka deyişle söz konusu bu süreç sadece yığınsal bir kitle değil aynı zamanda ulusal bir izler kitle de yaratır. Morley ise coğrafi mekanın ulus temelinde çizilmesinde kitleselleşen ve uluslaşan bir izleyici oluşturan ‘yığınsal iletim araçları’nın oynadığı rolün yanı sıra bu alan içinde ulusal birliğin oluşturulması ile radyo ve televizyon teknolojileri (içeriği) arasında sıkı bir bağ olduğunu öne sürer (1996: 328). Bu bağlamda bir ulus-devlet sınırları içinde, ulusun ya da ortak bir kültür ve kimliğin yaratılmasında radyo ve televizyon yayıncılığına düşen rolün oldukça önemli bir yere sahip olduğunu öne sürmek yanlış olmayacaktır. Nitekim bu konuyla ilgili olarak Stuart Hall, İngiliz ulusu ve BBC için şöyle der: “BBC, hitap ettiği ulusu üretti: Temsil etme tarzlarıyla izler kitlesini inşa etti” (Aktaran: Morley ve Robins, 1997: 260).

Mutlu’ya göre bir ülkeye özgü (yani onu diğer ülkelerden ayıran) kültürel özelliklerin bütün bir yurttaş topluluğunca paylaşılır hale gelmesi (kaderde, tasada, sevinçte birlik); kültürel ve siyasal bütünlüğe tehdit oluşturan (dâhili ve harici) unsurları dışlanması; eğitim, bilgi ve kültür şırına ederek yurttaşları bilgili, eğitilmiş, kültürlü, bilinçli yurttaş haline gelmesi devletin diğer ideolojik aygıtlarının yanı sıra radyo ve televizyon yayıncılığının omuzlarına yüklenen görevlerdir. Bu görevi hakkıyla yerine getirecek örgütlenme tarzı ise hem piyasadan hem de devletten bağımsız iş gören kamu hizmeti yayıncılığıdır (2001: 27). Çaplı da kamu hizmeti yayıncılığını benzer bir biçimde belli bir ulusun sınırları içinde ulus bilincinin ve ortak kültürün yaratılması ve güçlendirilmesi fikri ile koşut sayarak, buradaki asıl amacın bir ulusa özgü kültürel özelliklerin tüm vatandaşlarca paylaşılması, “ulus fikri”ne, ve siyasal bütünlüğe zarar veren unsurların dışlanması” ve izleyiciye belli bir eğitim ve kültür empoze ederek “ideal” bir ulusun yaratılması olarak tanımlar (2003: 294-295).

Kamu hizmeti yayıncılığı kavramı elektronik yayıncılık terminolojisi içerisinde ilk defa BBC’nin ilk genel müdürü olan Sir John Reith tarafından ortaya atılmıştır. Buna göre kamu yayın kurumu doğası gereği ülkenin coğrafi olarak tümünü kapsamalı, mali kaygılardan çok toplumsal önceliklere yönlendirilmelidir. Akgüner’e göre kamu hizmeti yayıncılığı yayıncılık yükümlülüğüne sahip olan kuruluşun “topluma karşı ayırım gözetmeden toplumun tüm katmanlarının gereksinimini karşılaması”dır (1996: 998). Bir başka tanıma göre kamu hizmeti yayıncılığı “halk için yapılan, halk tarafından finanse edilen ve halk tarafından kontrol edilen” yayıncılıktır (Bianet, 2003). Kamu hizmeti yayıncılığı karışık ve birbirini tamamlayan programlar sunmak ve bunu sürdürmek için çaba harcamak demektir. Belirli türden azınlık programları yapmak ve elden geldiğince farklı türlerden programları kapsamak da bu kavramın içine girer. Ancak kamu hizmeti yayıncılığı yalnızca eğlendirme amacından çok daha yüce amaçlar güder, çünkü kamu hizmeti yayıncılığı nitelikli programlar yapma girişimidir (Keane, 1999: 116). Günümüzde radyo ve televizyon programlarının popülerlik derecesi kalitenin derecesi haline getirilmiştir. Etkili talep, yani bireylerin ürünü satın alma isteği, kalitenin ölçüsü olarak görülmektedir (Keane, 1999: 119). Oysa ki kamu hizmeti

yayıncılığında kalite, yüksek izlenme oranlarını/paylarını değil, hedeflenen kitlenin gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığını ifade eder (Bianet, 2008). Dolayısıyla “kamu hizmeti modelinde asıl amacın bu yığınsal iletim hizmetinden yararlanan yurttaşlara bilgi ve haber vermek, onları eğitmek ve eğlendirmek” (İlal, 1991: 45) olduğu söylenebilir.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere kamu hizmeti yayıncılığını diğer yayıncılık türlerinden ayıran en önemli farklardan biri söz konusu yayın kuruluşunun toplumun eğitim, bilgilenme, sanat ve kültür ihtiyacını karşılamakla yükümlü olması, bir diğeri de finansman kaynağıdır. Kamu yayın kurumları halk tarafından finanse edilirler. Bu nedenle de kamu hizmeti yayıncılığında ticari kaygılar ön planda değildir ve olmamalıdır. Nitekim Tracey de kamu hizmeti yayıncılığını bu bağlamda her şeyden önce bir tutku, yayıncılığın özünün toplumu ileri götürmek olduğu inancı, topluma ve o toplumda yaşayanlara öncelikle reklâmcılara müşteri arayan yayıncılık sistemlerinden daha iyi hizmet sunmak (1998: 18) olduğunu ifade eder.

Türkiye’de 3984 sayılı Kanun’un yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddesinin giriş paragrafında; “Radyo, televizyon ve veri yayınları, hukukun üstünlüğüne, Anayasanın genel ilkelerine, temel hak ve özgürlüklere, millî güvenliğe ve genel ahlâka uygun olarak kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde yapılır” ibaresine yer verilmiştir. Bir kamu hizmeti yayıncılığı yapan kurumun ilk ve öncelikli amacının izleyici memnuniyetini sağlamak ve toplumun her kesimini kucaklayacak bir anlayış ile faaliyetlerini sürdürmesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Cankaya, 1990’lı yıllara kadar TRT Kurumu’nun yayıncılık faaliyetlerini ele aldığı bir değerlendirmesinde kurumun genel olarak toplumu, cumhuriyetin batılılaşma modeline uygun olarak eğitmeyi amaçladığı, uzun yıllar toplumun haber, eğlence ve eğitim kaynağı olduğu ifade eder. Cankaya’ya göre TRT Kurumu bunu önce radyo ile sonradan televizyonla yapmaya çalışır ama yaşanan toplumsal ve siyasal gelişmelerden, değişimlerden TRT’nin de etkilendiğini söyler (Aktaran: Özyurt, 2003). Dolayısıyla gelinen bu noktada Hall’un ifade ettiği şekilde BBC’nin İngiliz ulusunu oluşturmasının, temsil tarzlarıyla var olanı tescil etmesiyle, içermesiyle gerçekleştiğini, ancak Türk ulusu ve TRT için benzer bir saptama yapmanın çok zor olduğunu öne sürmek çok da abartılı bir iddia olmayacaktır.

Kamusal yarar ve çıkarlar düşünüldüğünde, bir kültür ve sanat kurumunun yalnızca kâr ve zarar hesaplarıyla değerlendirilmesi de kabul edilemez. Burada önemli olan TRT’nin topluma kültür ve sanat alanında yaptığı katkılarıdır. Yetmiş yılı aşkın, köklü bir geleneği olan bir kurum herhangi bir kamu iktisadi teşekkülü gibi düşünülemez. Bir başka deyişle TRT’nin çıktısı, Seydişehir Alüminyum Tesisleri’nin çıktısından farklıdır. Kamu hizmeti yayıncılığında elde edilen en önemli kârın, topluma eğitim, kültür ve sanat açısından nitelikli hizmet verilmesi olduğu unutulmamalıdır (Cankaya, 2008). Özellikle 1990’lardan itibaren özel radyo ve televizyon yayıncılığının de facto olarak yayına başlaması, daha sonra

yasal mevzuatın fiili uygulamaya uyumlu hale getirilmesinin ardından TRT yayınlarının özel girişimciler tarafından kurulup işletilen radyo ve televizyon kanalları ile rekabet etmesi gibi bir durum ortaya çıkmıştır. Oysa kamu hizmeti yayıncılığı yapan bir kurumun “özgün bir kamu hizmeti yayıncılığı yaparak reyting kaygısını bir kenara bırakmasının ya da özel radyo televizyonlara benzeyen yayıncılık yapmayı tercih etmesinin de bir tercih” meselesi olduğunu vurgulayan Cankaya, kamu hizmeti yayıncılığının her toplum için yerine getirmesi gereken işlevleri olduğunu, kamu hizmeti yapan yayın kurumunun reyting kaygısından bağımsız olarak bu işlevleri yerine getirmesi gerektiğini vurgular (Aktaran: Özyurt, 2003).

Tılıç'a göre “TRT, yolcuya yoldaş, gurbetçiye kardeş, esnafa arkadaş, ev kadınına sırdaştır... TRT, Türkiye'nin şarkısıdır, türküsüdür; neşesidir, hüznüdür... Nineyle torunu, Edirne'yle Ardahan'ı, dün ile bugünü, bugün ile yarını bağlayan köprüdür... TRT, 'Arkası Yarın'dır, 'Radyo Tiyatrosu'dur, 'Çocuk Saati'dir, 'Halk Ozanları'dır, 'Halk Hikâyeleri'dir... TRT, 'Yurttan Sesler'dir, 'Beraber ve Solo Şarkılar'dır, 'Çok Sesli Müzik'tir, Hafif Müzik ve Caz'dır... TRT, 'Gezelim Görelim'dir, 'Haber Anadolu'dur, 'Şimdi Haberler'dir...” (2008). Burada TRT'de yayınlanan birkaç programın adından yola çıkarak söylemek gerekirse TRT'nin temel işlevinin, topluma, haber, eğitim, kültür ve nitelikli eğlence yayını sunmak olduğu söylenebilir. Ancak TRT'nin bir eğitim-kültür kurumu olma özelliği arka plana atılıp, özel televizyon kanalları ile yayıncılık anlayışı içinde rekabet edecek 'düzeyde' yayın politikalarının tercih ederek kurumun gelirlerini arttırma çabası, TRT'yi daha çok reklam alma ve daha çok reklam almak için daha çok izleneceği varsayılan bir yayın politikası izlemeye yönlendirdiği de bir gerçektir. Oysa TRT, izleyicisini 'tüketici' olarak gören ticari yayıncılıktan farklı olmalı, 'yurttaş' olarak görmelidir, çünkü kamu hizmeti yayıncılığı, izleyicinin 'yurttaş' olarak görülme özelliğini ön plana çıkaran yayıncılık anlayışıdır (Cankaya, 2008).

Öte yandan TRT Kurumu'nun yayınlarını kamu hizmeti yayıncılığı çerçevesi içinde dahi görmeyen görüşler de vardır. Örneğin, Çaplı'ya göre 'kamu hizmeti yayıncılığı ile kamu yayıncısı' arasında bir fark vardır. Kamu yayıncılığı devletin tekelinde olan yayıncılıktır. Günümüzde siyasal müdahaleler altında TRT, kamu (devlet) yayıncılığı yapmaktadır' (Aktaran: Aksu, 2004). Oysa ki kamu hizmeti yayıncısının görevi kamusal politikaların sağlıklı oluşması için tüm farklı görüşlerin seslerini duyurabilecekleri bir ortam oluşturmak ya da buna zemin hazırlamaktır, çünkü kamu hizmeti yayıncısı gücünü siyasal partilerden ya da siyasetçilerden değil, yurttaşlarından alır. Çaplı, hükümetlerin kamu hizmeti yayın kurumlarının en önemli gelir kaynağı olan ruhsat ücretlerinin arttırılması yönündeki olumsuz yaklaşımları ile yayıncı kuruluş üzerine bir baskı politikası uyguladıklarını ve yayıncı kurumlarının genelde yayın, özeldede haber politikalarına müdahale ederek iktidarda kalma sürelerini olabildiğince uzatma çabası içine girdiklerini belirtir (1995: 92-94). Bir başka deyişle kurallar ve normlardaki belirsizliğin kamu hizmeti yayıncılığı faaliyeti gösteren kurumlar üzerinde çeşitli yöntemlerle baskı kurmaya

çalışan siyasetçilerin işine geldiğini vurgulayan Çaplı şu noktaların altını çizer: “İktidarı ellerinde bulunduran siyasetçilerin, kuralların böylesine belirsiz olduğu ortamlarda zaman zaman ulusal kamu hizmeti yayın kurumları üzerinde inanılması güç baskılar kurdukları görülmektedir. Ulusal kamu hizmeti yayın kurumlarının diğer kurumlar gibi makro düzeydeki siyasal sistem içinde yer aldıkları gerçeği göz önüne alındığında, bürokrasileri politize olmuş ülkelerin yayın kurumlarının da aynı politizasyondan nasiplerini aldıkları gözlemlenmektedir (1995: 94).

Gelinen bu noktada TRT'nin devlet tarafından finanse edilen bir kamu kuruluşu olmasının yanı sıra kamu tüzel kişiliği niteliğine sahip en azından kanun nezdinde özerk ve yayınlarında tarafsız olan anayasal bir kurum olduğu söylenebilir. Ancak anayasal çerçevede 'özerk' olarak tanımlanmış devlet tarafından kurulmuş tek radyo televizyon yayıncısının TBMM'nin yapacağı yasal bir düzenleme ile artık idari, mali ve içeriksel bakımından Anayasa'nın emrettiği doğrultusundaki özerk bir yapılanmaya fiilen sahip olması gerekmektedir.

5767 Sayılı Kanun'un Kabulü ve TRT'nin 'Özde Değil, Sözde Özerkliği'

Anayasa'nın 133. maddesinin değiştirilmesinin ardından 11.11.1983 tarihinde kabul edilen ve 14.11.1983 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2954 sayılı 'Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu' başlığını taşıyan kanunda 2008 yılının Haziran ayına kadar yaklaşık 15 sene boyunca tek bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak 11.06.2008 tarihinde TBMM'de kabul edilen, 5767 sayılı ve 'Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu ile Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' başlığını taşıyan kanunun 1. maddesinde şöyle bir düzenleme yapılmıştır:

MADDE 1- 11/11/1983 tarihli ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 1- Bu Kanunun amacı, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yapılan yayınların düzenlenmesine ve özerkliği ve tarafsızlığı Anayasada hükme bağlanan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.”

5767 sayılı Kanun'un diğer maddeleri dikkatle incelendiğinde TRT Kurumu'nun kanunda bahsi geçen bu özerkliğini nasıl kullanacağına dair hiç bir düzenlemeye yer verilmediği görülür. Bir başka deyişle 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu'nda yıllar sonra beklenen değişikliği yapan bu yeni kanun TRT Kurumu'nun idari, mali ve içeriksel anlamda 'gerçek' özerkliğini tesis edecek bir düzenlemeye yer vermemektedir. Oysa ki özerklikten kasıtlı bir kurumun 'ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme yetkisi'ne atıfta bulunuluyorsa o zaman bu yönetme yetkisinin nasıl icra edileceğine dair bir düzenlemenin de aynı kanun içinde yapılmış olması gerekirdi. Gelinen bu noktada Anayasa'da ve kanunda yazılı olmasına rağmen bir kurum idari, mali ve yayın içerikleri

bağlamında halen siyasi erke sahip olanların vesayeti altında ise o kurum yasalarda ne kadar 'özerk' olarak tanımlanırsa tanımlansın özerkliğe ilişkin yetkilerini bağımsız olarak fiilen kullanmadıkça/kullanamadıkça 'özerk olmadığını' söylemek yanlış olmayacaktır.

Anayasa TRT Kurumu'nu 'yürütme' içinde düzenlemiştir. Bu nedenle Hükümet ve TRT arasında hukuki bir bağın bulunması zorunludur. Nitekim bu ihtiyaç 2954 sayılı Kanun'un 8. maddesinde "Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu Hükümet ile ilişkilerini Başbakan aracılığıyla yürütür" şeklindeki madde hükmü ile karşılamaya çalışılmıştır. Ancak uygulamaya bakıldığında bu maddenin Hükümet ile TRT arasında 'idari vesayet' ilişkisine dönüşmesine neden olduğu görülmektedir. TRT'nin bir kamu tüzel kişisi ve kamu iktisadi kuruluşu olmasının yanında bu idari vesayet ilişkisi kurumun organlarının teşkilini, faaliyetlerinin denetimini ve kurumun idari-teknik yapısını da belirlemektedir (Hafizoğulları ve Tarakçıoğlu, 2008). Sadece bu açıardan bakıldığında bile 2954 sayılı Kanun'un bazı maddelerinde değişiklik yapmak üzere çıkarılmış olan 5767 sayılı Kanun'un belirtilen anayasal standartlarını ve 'özerklik' kavramının evrensel ilkelerini karşılamaktan uzak olduğu söylenebilir.

Yine özerklik meselesi dışında TRT Kurumu'nun yayınlarında 'tarafsızlık' ilkesi çerçevesinde yerine getirileceği de hem Anayasa da hem de 2954 ve 5767 sayılı kanunlarda açıkça yer almaktadır. TRT Kurumu'nun yayıncılık alanında 'tarafsız' olması demek yayınlarında idari vesayeti altında olduğu Hükümet de dahil, hiç kimseden emir almaması, toplumsal, siyasal ve inançsal olarak hiçbir kurum, kuruluş, cemiyet, cemaatin yanında yer almaması, sadece Türk hukuk düzeninin temel ilkelerine ve 'mesleğin evrensel kurallarına' uygun bir yayıncılık faaliyetinde bulunması demektir. TRT Kurumu'nun yayıncılık alanında bu kadar özgür olabilmesi ise kendisine ayrılan kaynakların 'kanun' ile belirlenmesi ve yeterli olması halinde mümkündür. Bir başka deyişle TRT Kurumu 'hükümetlerin bütçesi'ne muhtaç olmaktan ne kadar uzaklaşırsa kanunda kendisine emredilen 'tarafsızlık' ilkesine o kadar yakınlaşacaktır (Hafizoğulları ve Tarakçıoğlu, 2008).

Hukuk Devleti Kavramı ve TRT'nin Özerkliğinin Tesis Edilmesi Konusunda Siyasi Erke Getirdiği Yükümlülükler

Toplumsal örgütlenmenin çeşitli aşamalardan sonra ulaştığı ileri ve çağdaş düzey, çoğulcu, demokratik, sosyal hukuk devleti düzeyidir. Hukuk devleti ilkesi, çağdaş devletlerin belirleyici özelliğidir. Hukuk devleti hukukun üstünlüğü temeline dayanır. Bir başka deyişle hukuk devletinde devletin tüm organlarının üstünde hukukun mutlak egemenliği vardır. Bir başka deyişle 'hukukun üstünlüğü', devletin tüm organlarının hukuka bağlılığını anlatır (Sezer, 2000).

Bir hukuk devletinde hukuk kurallarını oluşturan, geliştiren ve uygulayan yasama ve yürütme organlarıyla mahkemelerin, bu kurullarla bir yandan toplumun

yapısı ve gereksinimleri arasında uyum sağlayabilmeleri, öte yandan da kuralların uygulanacağı toplumdaki bireylerin bu kuralları benimsemeleri, hukuk düzeninin başarıyla işlemesi bakımından çok önemlidir (Aybay ve Aybay, 2006: 22), çünkü hukuk devleti hukukun üstünlüğü temeline dayanır. Bir başka deyişle hukuk devletinde devletin tüm organlarının üstünde hukukun mutlak egemenliği vardır. Uygur bir toplumun temel değerlerinden biri olan "hukukun üstünlüğü" ilkesi siyasi erkin keyfi uygulamalarının sınırlandırılması için hayati önem taşır. Dolayısı ile hukuk devletinde anayasaya uygunluk, idari işlem ve eylemler için olmazsa olmazdır.

1982 Anayasası'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir 'hukuk devleti' olduğu yazılıdır. 8. maddesinde ise "Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir" ibaresi yer almaktadır. Dolayısıyla bir hukuk devletinde Anayasa diğer bütün kanunlardan önce gelir ve idarenin karar ve işlemleri anayasaya aykırı olamaz. Bir hukuk devletinde anayasa maddesi ile kanun arasında bir uyumsuzluk ya da birbiri ile çelişkili bir durum var ise bu durumda Anayasa'nın 11. maddesinde tespit edilmiş genel esas gereği, yani anayasa üstünlüğü ilkesine uygun olarak, kanun hükmü değil, anayasa hükmü uygulanır (Ayter, 2008).

Çağdaş hukuk anlayışına göre devlet, her alanda ve her durumda hukukun egemenliğini sağlamak sorumluluğu altındadır. Bu nedenle, devlet de hukuka bağlıdır ve kuramsal açıdan bir tüzel kişi olarak devletin, hukuka aykırı bir davranışı olamaz, denilebilir. Ancak, uygulamada her düzeyde devlet yetkisi kullanan kişilerin ve kuruluşların, hukuka aykırı davranışlarda bulunmaları her zaman olasıdır. Böyle bir durumda, hukuka aykırı olan bir durumun bağımsız ve tarafsız mahkemeler önüne getirilebilmesi çağdaş hukukun bir gereğidir (Aybay ve Aybay, 2006: 20). Bir başka deyişle her hukuksal işlemin özellikle kamu hukuku işlemlerinin, yetki, usul, şekil, neden maksat gibi bazı temel ve kurucu unsurları vardır. Dolayısıyla kamu hukuku işlemleri bu unsurlar yönünden 'hukuka uygunluk denetimi'ne tabidir (Atay, 1999: 31). Bu noktada yapılan kanunların önceden saptanmış hukuk normlarına 'aykırı olmaması' gerekir.

1982 Anayasası'nın 'Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü' ilkesini düzenleyen 11. maddesi "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" hükmünü içermektedir. Dolayısıyla anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi çerçevesinde TRT Kurumu'nun hukuken ve fiilen özerkliğini sağlama konusunda Anayasa'ya aykırı bir duruma meydan vermemek gerekir, çünkü TRT'nin özerkliği konusu ile Anayasa'nın göz önünde tuttuğu amaç TRT'nin temel insan hakları arasında yer alan düşünceyi açıklama özgürlüğü, haberleşme özgürlüğü, kanaat edinme ve kamuoyunun serbestçe oluşumu gibi hak ve özgürlüklerin siyasi kuvvetler

tarafından zedelenmemesi/engellenmemesidir. Aksi takdirde bu durum her ne şekilde gerçekleşirse gerçekleşsin sonuç itibari ile siyasi iktidar kendini Anayasa ile yasaklanmış bir alana girmiş olarak bulacaktır (Ayiter, 2008). Gerçekten bugün halkın iradesine dayanan liberal-demokratik düzenlerde, egemen siyasal iradenin serbestçe oluşmasını sağlamada; yerel, ulusal ve evrensel kültürü yaymada; kitlelere bilimin verilerini ulaştırmada; onları bir uygarlık değeri olan etik ölçüler içerisinde eğitme, öğretme ve eğlendirmede; bireylere kişi, vatandaş olma bilinci ile birlikte 'dünya insanı olma' bilincini kazandırmada 'hür haberciliği', 'doğru haberciliği' ve 'çok sesli haberciliği' hâkim kılmak bir zorunluluk olmuştur (Hafizoğulları ve Tarakçıoğlu, 2008) ve yine unutulmamalıdır ki böyle bir zorunluluğu tesis etmede elzem olan 'editoryal bağımsızlık' kavramı bir işçinin iş görmesinde ihtiyacı olan çekiç-tornavida kadar mutlak bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyaçsa ancak ve sadece 'özerklik' ile sağlanabilir.

TRT Kurumu hakkında yürürlükte olan kanun hükümleri kurumun özerkliğini tesis edecek niteliklere sahip değilse bu durumda en başta anayasanın üstünlüğü ilkesi ihlal edilmektedir. Bir başka deyişle Anayasa'nın 133. maddesinde TRT'nin özerk olduğu açıkça ifade edilmesine rağmen kurumun özerkliğini sağlama konusunda atılmayan her adım aslında Anayasa'nın ihlali meselesi olarak görülmelidir. Nitekim 1982 Anayasası'nın 112. maddesinde; "Başbakan, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlüdür" denilmektedir.

Anayasanın 133. maddesinin 3. fıkrası Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'na birtakım nitelikler izafe etmiştir. Dolayısıyla bu bağlamda Anayasa'nın, "Devletçe kamu tüzel kişiliği olarak kurulan tek radyo televizyon kurumu"nun 'özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır' hükmüne yer vererek TRT'nin özerk ve yayınlarında tarafsız bir kamu tüzel kişiliği olarak faaliyetlerini yerine getirmesinin anayasal bir emir olduğu, yasal mevzuatın Anayasa'nın öngördüğü şekilde düzenlenmemesinin Anayasa'nın ihlali meselesi olarak görülmesi gerektiğini öne sürmek yanlış olmayacaktır. Her ne kadar bu konu 1982 Anayasası'nın "12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak TBMM'nin başkanlık divanını oluşturuncaya kadar geçecek süre içerisinde... çıkarılan kanunlar...ın Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemez" hükmünü taşıyan geçici 15. maddesinin engellediği 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliğine kadar öne sürülebilecek bir mazeret olabilirdi. Ancak söz konusu bu maddenin 03.10.2001 tarihinde 4709 sayılı Kanun'la değiştirilmesi sonucunda Milli Güvenlik Konseyi döneminde alınan kararlar, çıkarılan kanunlarla ilgili olarak anayasal yargı denetimine başvurulması artık mümkündür (İlal, 2000: 5). Dolayısıyla TRT'nin özerkliğini tesis etme konusunda önümüzde siyasi irade eksikliği dışında bir şey kalmamıştır. Oysaki TRT'nin özerkliğini tesis etmenin hem anayasal bir emir hem de demokratik yaşamın kaçınılmaz bir ihtiyacı olduğu bugüne kadar siyasi erke sahip tüm iktidarlar tarafından görmezden gelinmiş ve

Anayasa'nın 133. maddesinin 3. fıkrasında yer alan "Devletçe kamu tüzel kişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumunun özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır" ilkesini hayata geçirecek yasal bir çalışma yapılmamıştır. Bu şartlar altında TRT Kurumu da yayıncılık faaliyetlerini Anayasa'nın bu maddesinde belirtildiğinin aksine 'özerk' olarak değil, sadece 'tarafsız' bir 'kamu hizmeti yayıncısı' olarak yerine getirmeye devam etmiştir.

Bu bağlamda 2954 ve 3984 sayılı kanunlarda değişiklik yapan 5767 sayılı Kanun'un 1. maddesinde "Bu Kanunun amacı, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yapılan yayınların düzenlenmesine ve özerkliği ve tarafsızlığı Anayasa'da hükme bağlanan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir" şeklinde bir ibareye ver verilmesi TRT'nin özerkliğini sağlamak için yeterli değildir. TRT'nin 'sözde değil, özde' özerkliğini sağlamak için "2954 sayılı Kanun'un 8. maddesinin "Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Hükümet ile ilişkilerini Başbakan aracılığı ile yürütür" hükmünü içeren son cümlesi de kaldırılmalı, ayrıca 3984 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile görevi sona erdirilen Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu'yla ilgili 6. madde ve TRT Kurumu'nun organlarının teşkili ve görevlerle ilgili ikinci bölümde, 10. maddeden başlayarak yer alan hükümler de değiştirilerek idari özerkliğin ancak böylelikle tesis edilebileceği unutulmamalıdır. Yine idari özerkliğin yanı sıra mali özerkliğin de güvence altına alınabilmesi ise 2954 sayılı Kanun'da yapılacak değişikliklerle, bilinçli ya da bilinçsiz bir davranışla kaldırılmış olan ruhsat harçlarının yeniden konulması ve 3984 sayılı Kanun'da yapılacak değişikliklerle de, frekans tahsisinden elde edilen gelirlerden TRT'ye pay ayrılmasıyla gerçekleşebilir. Böylece idari ve mali özerkliği sağlanan TRT'nin reklam baskısından kurtularak içeriksel özerkliği de elde etmesi sağlanmış olacak; kurum kültür yapısı değişik, bilinçli bir kamu hizmeti yayıncılığı anlayışına sahip olacaktır" (İlal, 2000: 7-8).

Unutulmamalıdır ki kurallar, yalnızca yönetilenler için değil, aynı zamanda yönetenler içindir. Yönetenlerin kurallara uymama özgürlüğü yoktur. Tam tersine, yönetim sorumluluğunu üstlenenlerin öncelikle kurallara uyma ve uyulmasını sağlama yükümlülüğü vardır (Sezer, 2000). Dolayısı ile TRT mevzuatının Anayasa'ya uyumlu hale getirilmemesi noktasında ısrarlı olunması durumunda söz konusu bu durum Anayasa'nın ihlali iddiası ile yargıya intikal ettirilmelidir. Nitekim hukukun üstünlüğünün vazgeçilmez unsurlarından biri 'yargısal denetim'dir. Yargısal denetim idare organlarının her türlü eylem ve işleminin yargıya açık olması demektir. Yargısal denetim, demokrasinin teminatını oluştururken yönetimde şeffaflığı ve insani bir vasıf olan hesap verebilirliği temellendirmekle birlikte, yönetenlerin eylemlerinin sorgulanmasıyla temel hakları ve özgürlükleri güvence altına alır (Pakvizyon, 2008).

Sonuç

Özerk kelimesi terminolojik olarak 'ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme yetkisi olan kuruluş, otonom' olarak ifade edilmektedir. Kamu hizmeti yayıncılığı yapan TRT Kurumu'nun tarihi incelendiğinde ise 1961 yılında dönemin Anayasası'nın getirmiş olduğu özgürlükçü akımların etkisiyle 'özerk' olma özelliğine sahip olan bir kurumun 10 yıl gibi kısa bir süre içerisinde bu özelliğinin tırpanlanarak, 'özerklik' yerine 'tarafsızlık' ilkesinin ikame edildiği görülür. 1961 Anayasası'nın 121. maddesinin değiştirilmesinin ardından 359 sayılı Kanun'da 2954 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik ile de düşüncelerin serbestçe açıklanıp yayılması, haberleşme özgürlüğünün tesis edilmesi ve yaşatılması gibi konularda 'mutlaka' özerk olması gereken bir kurumun böyle bir özelliğinin elinden alınarak 'görece' tarafsız bir kuruma dönüştürülmüş olması sonucunda kurumun idari, mali ve içeriksel anlamda özerk olamaması nedeniyle siyasi erkin zaman zaman TRT'ye istediği gibi nüfuz ettiğini, etkisi ve hatta baskısı altına aldığı öne sürmek çok da abartılı olmayacaktır.

1982 Anayasası'nın halkoyuna sunulması ve kabul edilmesinin ardından TRT Kurumu'nun hukuki statüsünü düzenleyen 133. maddenin de 1961 Anayasası'nın 121. maddesinin değiştirilmiş şeklinden farklı olmadığı görülür. Ancak Türkiye'de özel radyo ve televizyon yayıncılığının de facto olarak faaliyet göstermeye başlamasının ardından ulusal ve uluslararası konjonktürün de baskısıyla Türkiye'de özel girişimciler tarafından kurulup işletilen radyo ve televizyon yayıncılığının önündeki yasal engel 1993 yılında Anayasa'nın 133. maddesinde yapılan değişiklik ile aşılrken söz konusu maddenin 3. fıkrasında "Devletçe kamu tüzel kişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır" ilkesi benimsenmiştir. Böylece Anayasa'nın 133. maddesi bir yandan radyo televizyon yayıncılığını serbest bırakıp özel girişimcilere olanak tanıırken, diğer yandan 3. fıkrasında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ile kamu tüzel kişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esasını getirmiştir. Ancak bugün TRT Kurumu her ne kadar Anayasa'nın 133. maddesinde 'özerk' olarak tanımlansa da bu durum sadece kâğıt üzerinde kalmış, özerklik kavramının altını dolduracak olan 'idari anlamda özerklik', 'mali anlamda özerklik' ve 'içeriksel anlamda özerklik' konularında yasal mevzuatta hiçbir gelişme kaydedilmemiştir. Bir başka deyişle TRT Kurumu'nun 'özerk' bir kamu tüzel kişiliği niteliğinde sahip olduğu Anayasa'da ve kanunlarda yazılı olsa da bu durum kurumun özerkliğini sağlamak için yeterli değildir.

11.06.2008 tarihinde kabul edilen ve 26.06.2008 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu ile Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun başlığını taşıyan 5767 sayılı Kanun'da TRT'nin özerkliğine ve bu özerkliğin ne şekilde tesis edilip işleyeceğine dair detaylı bir

yasal düzenlemenin yapılmadığı görülür. Anayasa'nın 133. maddesinin değiştirilmesinin ardından TRT'nin özerkliğini ihdas etme konusunda siyasi güce sahip olanların neden bu kadar bekledikleri ve ilgili mevzuatı 15 sene sonra değiştirirken de 'özerklik' konusunu 'ayrıntıları' ile neden ele almadıkları konusunda söylenebilecek olan tek şey her siyasal iktidarın yaygın, köklü ve etkili bir yayın kurumu olan TRT'nin kendi denetiminde ve güdümünde olmasını sağlayacak hukuki yapının sürdürülmesini çıkarlarına uygun görmesi olduğudur. Geline bu noktada 1993 yılında Anayasa'nın 133. maddesinin değiştirilmesi ve devletçe kamu tüzel kişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun özerkliği hâlâ hayata geçirilemediği ve Anayasa'nın 133. maddesinin 3. fıkrasının koyduğu temel ilkeler sağlanamadığı açıkça söylenebilir. Oysa ki 2954 ve 3984 sayılı kanunlarda değişiklik yapan 5767 sayılı Kanun ile bunun yapılabilmesi mümkünken, bu konuya hiç değinilmemiş, sadece 2954 sayılı Kanun'un 1. maddesine TRT'nin 'özerkliği'ni ifade eden bir kelime yerleştirmekle yetinilmiştir. Bu durum ise TRT Kurumu'nun idari, mali ve içeriksel özerkliğini sağlama konusunda kesinlikle yeterli değildir. 5767 sayılı Kanun'un bu hali ile kabulü sonucunda siyasi erkin TRT'nin özerkliği konusunda herhangi bir irade göstermek istemediği gerçeği ortadadır. Ancak bir başka gerçek de bugüne kadar kamu tüzel kişiliği, özerklik ve yayınlarında tarafsızlık ilkelerine sahip olan TRT Kurumu'nun, mevzuatının hâlâ Anayasa'ya uyumlu hale gelmediği, mali anlamda hükümete bağımlılığında kurtulamadığı, yönetim bakımından hantallaştığı, yatırımlarını gerçekleştirmediği, teknik ilerlemesini sağlayamamış bir kurum olarak kalmaya devam edeceği olgusudur.

Bir hukuk devletinde anayasada yazılı olan hükümlerin diğer mevzuat ile uyumlu olması gerektiği hükmünden hareketle TRT Kurumu'nun 'Anayasa'nın emrettiği şekilde özerk' olabilmesi için yapılması gereken ilk iş Anayasa'da yer alan 'özerklik' teriminin ne anlama geldiği ve içeriğinin nelerden ibaret olması gerektiği konusunda evrensel ilkeler çerçevesinde temel bir kavram elde edilmesi gerekmektedir. Daha sonra tüm TRT mevzuatı elde edilmiş olan bu temel kavram çerçevesinde değerlendirilmeli ve nihayetinde Anayasa'ya aykırı olmayan, idari, mali ve içeriksel açıdan çağın gereklerini karşılayabilen yeni bir TRT mevzuatı hazırlanmalıdır. TRT Kurumu'nun ancak böylelikle kendisine yöneltilebilecek baskılardan uzak, yalnızca yurttaşlarına karşı sorumlu olduğu bilinci ile tüm kamusunun bilgi, haber, eğitim ve eğlence ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik tarafsız bir işleve sahip, kamu yararını gözetken, çağdaş bir yayıncılığı mümkün kılacak yapılanmayı hedefleyen bir düzenleme ile hak ettiği 'sözde değil, özde özerk' yapısına kavuşabileceği unutulmamalıdır.

Türkiye'de 1980 güzünden 1983 güzüne dek uzanan üç yıllık dönemin genel görünümüne bakıldığında söz konusu dönemde bütün gücün ve yetkilerin Milli Güvenlik Konseyi elinde toplandığı ve Konsey'in de 27 Ekim 1980 tarihinde kabul edilen 'Anayasa Düzeni Hakkında Kanun' ile Milli Güvenlik Konseyi'nin bildiri, karar ve kanunlarının Anayasa'ya ve kanunlara aykırılığının öne sürüleme-

yeceği hükme bağladığı görülür. 7 Kasım 1982 tarihinde halkoyuna sunulan 1982 Anayasası'nın geçici 15. maddesinde de "12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar geçecek süre içinde, yasama ve yürütme yetkilerini Türk milleti adına kullanan, 2356 sayılı Kanunla kurulu Mill Güvenlik Konseyinin, bu Konseyin yönetimi döneminde kurulmuş hükümetlerin, 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunla görev ifa eden Danışma Meclisinin her türlü karar ve tasarruflarından dolayı haklarında cezaı, malı veya hukukı sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz" hükmüne anayasal zeminde yer verilerek Mill Güvenlik Konseyi'nin yaptıkları ile ilgili olarak yargı yolunun kapatılması hükme bağlanmıştır. Ancak 1982 Anayasası'nın geçici 15. maddesinin 03.10.2001 tarihinde 4709 sayılı Kanun'la değiştirilmesi sonucunda Mill Güvenlik Konseyi döneminde alınan kararlar, çıkarılan kanunlarla ilgili olarak yargı merciine başvurulması da artık mümkündür. Dolayısıyla TRT mevzuatının Anayasa'ya uyumlu hale getirilmesi konusunun önünde siyasi irade eksikliği hariç hiçbir engel kalmamıştır. TRT mevzuatının Anayasa'ya uyumlu hale getirilmemesi konusunda siyasi erkin ısrarlı olması durumunda söz konusu bu durum 'Anayasa'nın ihlali iddiası ile anayasal yargıya intikal ettirilmelidir. Nitekim hukukun üstünlüğünün vazgeçilmez unsurlarından biri 'yargısal denetim'dir.

Kaynakça

- AHMAD Feroz (2002), *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Çev. Yavuz Alogan, İstanbul, Kaynak Yayınları
- AKGÜNER Tayfun (1996), "Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve TRT", *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:12, 998-1004
- AKSU Erkan (2004), "TRT Kamu Yayıncısı mı, Kamu Hizmeti Yayıncısı mı?" <http://ilef.ankara.edu.tr/gorunum/yazi.php?yad=2886>, 30.06.2008
- ATAY Cevdet (1999), *Devlet Yönetimi ve Denetimi*, İstanbul, Alfa Yayınları
- AYBAY Aydın ve AYBAY Rona (2006), *Hukuka Giriş*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- AYİTER Kudret (2008), "Anayasanın Özerk Kuruluşları", <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1968-25-03-04/AUHF-1968-25-03-04-Ayiter.pdf>, 01.07.2008
- AZİZ Aysel (1999), *Türkiye'de Televizyon Yayınlarının 30 Yılı*, Ankara, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yayınları
- AZİZ Aysel (2006), *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı*, Ankara, Turhan Kitapevi
- AZİZ Aysel (2007), *Radyo Yayıncılığı*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım
- BAHRAN Gülseba (2002), "Özerk Kurumlar Hakkında Rapor", www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/dergi3.asp?id=345, 27.06.2008
- Bianet (2003), "Kamu Yayıncılığı ve TRT Komisyonu Raporu", <http://eski.bianet.org/2003/02/24/16830.htm>, 15.06.2008
- CANKAYA Özden (1997), *Dünden Bugüne Radyo Televizyon (Türkiye'de Radyo-Televizyonun Gelişim Süreci)*, İstanbul, Beta Basım Yayım
- CANKAYA Özden (2003), *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi: TRT 1927-2000*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları
- CANKAYA Özden (2008), "TRT'de Neler Oluyor? Ne Olmalı?", <http://www.bianet.org/bianet/kategori/bianet/106180/trtde-neler-oluyor-ne-olmalı>, 08.04.2008
- CHAMBERS Dictionary of Etymology, (Ed.) Robert K. Barnhart, New York, Chambers Harrap Publishers
- COŞKUN Sabri (1998) "Türkiye'de Bağımsız İdari Kuruluşlar Üzerinde Yargısal Denetim", *Bağımsız İdari Otoriteler* (Ed: İbrahim Kabaoğlu), İstanbul, Alkım Yayıncılık, 170-192.

- ÇAPLI Bülent (1995), *Televizyon ve Siyasal Sistem*, Ankara, İmge Kitapevi
- ÇAPLI Bülent (2003), "TRT ve Kamu Hizmeti Yayıncılığı", *Türkiye'de Gazetecilik-Eleştirel Bir Yaklaşım*, Ankara, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, 292-313
- HAFIZOĞULLARI Zeki ve TARAKÇIOĞLU Ahmet Arif (2008), "Nasıl Bir TRT ve Bir Kamu Tüzel Kişisi Olarak TRT'nin Özerkliği ve Tarafsızlığı Meselesi", <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1998-47-01-04/AUHF-1998-47-01-04-Hafizogullari.pdf>, 30.06.2008
- İÇEL Kayıhan, ÜNVER Yener (2005), *Kitle Haberleşme Hukuku*, İstanbul, Beta
- İLAL Ersan (1991), *İletişim, Yığınsal İletim Araçları ve Toplum*, İstanbul, Der Yayınları
- İLAL Ersan (2000), "Türkiye'de Radyo-Televizyon Yayınlarına İlişkin Anayasal ve Yasal Düzenlemeler: Bir Yanlışlıklar Güldürüsü", *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2000/1, 1-12.
- KARACAN Ali İhsan (2002), "Özerk Kurumların Özerkliği", www.rekabet.gov.tr/word/4Aliihsankaracan.doc, 01.07.2008
- KEANE John (1996), *Medya ve Demokrasi*, (Çev.) Haluk Şahin, İstanbul, Ayrıntı Yayınları
- KEJANLIOĞLU D. Beybin (2004), *Türkiye'de Medyanın Dönüşümü*, Ankara, İmge Kitapevi
- KONGAR Emre (2008), "TRT Genel Müdürlüğü ve F Klavye", http://www.kongar.org/medyanotu/264_TRT_Genel_Muduru_ve_F_Klavye.php, 15.05.2008
- MORLEY David (1996), "The Geography of Television: Ethnography, Communications, and Community", *The Audience and its Landscape*, (Der.) James Hay, Lawrence Grossberg, Ellen Wartella, Boulder, Westview Press
- MORLEY David ve ROBINS Kevin (1997). *Kimlik Mekanları*, (Çev.) Emrehan Zeybekoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları
- MUTLU Erol (2001), "Ne Olacak Bu Kamu Yayıncılarının Hali", *Medya Politikaları*, (Der.) D. Beybin Kejanlıoğlu, Sevilay Çelenk, Gülseren Adaklı, Ankara, İmge Kitapevi, 23-78
- Pakvizyon (2008), "Türkiye'de 'Hukukun Üstünlüğü Kime Yarar?", <http://www.pakvizyon.com/?p=76>, 26.06.2008
- SEZER Ahmet Necdet (2000), Cumhurbaşkanı'nın Cumhuriyet'in 77. Yılı Kutlaması için Yayınlamış Olduğu Mesaj, www.belgenet.com/arsiv/cumhuriyet/77.html, 28.20.2000

ÖZGEN Murat (2004), *Türkiye’de Basının Gelişimi ve Sorunları*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları

ÖZYURT Olkan (2003), “TRT’nin Özerkleşmesi Zor”, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=100171>, 26.12.2003

ŞAHİN Haluk (2007), “TRT’nin Fethi Yakındır, Yakın!”, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=222410&tarih=27/05/2007>, 25.06.2008

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, www.tdk.gov.tr, 10.07.2008

TILIÇ L. Doğan (2008), “Soru Sormak”, http://www.birgun.net/index.php?sayfa=73&view_author=9&article=12144, 27.03.2008

TRACEY Michael (1998), *The Decline and Fall of Public Service Broadcasting*, Oxford University Press, New York

YILMAZ Yunus (2008), “Fransa’da Bağımsız İdari Otoriteler”, http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_makale_detay.asp?IDNO=66, 27.06.2008